Cuvinte magice
(Fragment)[1]

Sanda GOLOPENȚIA[*]

Keywords: *referential words*; *performative words*; *magic substance*; *magic plant*; *magic object*; *magic action*

ABRACADABRA

Interjecția, folosită în mediul urban de scamatori sau în glumă, a pătruns în română din franceză ori italiană (DEX, MDA). Sensul derivatului *abracadabrant* „cu totul neobișnuit, ciudat, bizar, încâlcit” împrumutat din franceză, ilustrează atitudinea modernă față de exotismul termenului și de caracterul îndoielnic, neconvingător al acțiunii sau obiectului astfel calificat.

După Picoche (2002), cuvântul francez savant *abracadabrant* (atestat în secolul al XIX-lea) ar putea proveni din mediul medical, fiind derivat de la formula magică de origine grecească *abracadabra*, despre care se credea că ar vindeca malaria. Primul component al lui *abracadabra*, gr. *abraxas* (în fapt, *abrasax*), ar fi un cuvânt magic gravat în mod frecvent pe amulete din sec. II, provenind din anturajul filosofului gnostic egiptean Basilide. Al doilea element component ar putea fi o alterare a ebraicului *dābār* „cuvânt”.

Abrasax pare a fi fost numele cabalistic sau gnostic al zeului suprem. Formula magică *abracadabra*, derivată după unii din aramaică sau ebraică, a fost tradusă prin „voi crea vorbind”, ceea ce ne duce cu gândul la definiția austiniană a actelor de vorbire. Ea a fost folosită și împotriva nenorocului și se găsește pe pietrele Abraxas purtate ca amulete.

Daniel Defoe i-a ironizat în jurnalul său (*A Journal of the Plague Year*, 1722) pe londonezii care au afișat cuvântul *abracadabra* la intrarea în case și în camere în timpul epidemiei de ciumă din 1665, spre a se proteja.

În *Encyclopaedia Britannica* (ediția 11 din 1911) apar detalii cu privire la recomandările medicului gnostic Quintus Serenus Sammonicus. Cuvântul trebuia scris în triunghi într-una din variantele reproduse mai jos și purtat timp de nouă zile ca amuletă, agățată de gât printr-o fâșie de in în așa fel încât să ajungă în dreptul sternului, după care, înainte de răsăritul soarelui, amuleta era aruncată în spatele bolnavului, într-un râu curgând spre est.

[1] Textul este preluat din volumul cu același titlu, aflat în lucru.

[*] Brown University, Providence, Rhode Island, USA (sanda_golopentia@brown.edu).

BDD-A31301 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:25 UTC)

După cum se poate observa, cele două variante scrise diferă prin rapiditatea cu care se scurtează rândurile. Reducerea lungimii rândurilor funcționează în mod implicit ca metaforă grafică pentru reducerea puterii duhului bolii, sau pentru „dispariția” („amuțirea”) bolii:

(1)

A-B-R-A-C-A-D-A-B-R-A
A-B-R-A-C-A-D-A-B-R
A-B-R-A-C-A-D-A-B
A-B-R-A-C-A-D-A
A-B-R-A-C-A-D
A-B-R-A-C-A
A-B-R-A-C
A-B-R-A
A-B-R
A-B
A

(2)

A-B-R-A-C-A-D-A-B-R-A
B-R-A-C-A-D-A-B-R
R-A-C-A-D-A-B
A-C-A-D-A
C-A-D
A

Expresie performativă dezactivată, *abracadabra* a circulat printre și peste limbi, cunoscând o existență magică secundă în forme scrise (unde valoarea performativă de nimicire a bolii se exprimă prin scurtarea lui progresivă) înainte de a fi părăsit a doua oară și de a deveni un cuvânt parodic, magic opac.

ALUN

Bățului de alun i se atribuie proprietăți magice care se manifestă atât în descântat – în formule sau/și în practici – cât și în colindatul ritual. În Oltenia, Nițu (2003) menționează folosirea lui (preventivă sau vindecătoare) împotriva șerpilor și a mușcăturii de șarpe, împotriva Mumei pădurii, împotriva negilor, în descântecele de dragoste, pe ursită etc.: „El [bățul de alun] este considerat *nașul șarpelui*; cu el poți omorî sau poți împiedica șarpele să muște” (Nițu 2003: 9); „În Romanați, pentru descântat se foloseau *un băț de alun* și rădăcini de viță de vie și corn: ‘– Unde te duci *Gavrilă*?/ – Mă duc la topilă/ să mănânc o copilă./ – Leac ce să-i fie?/ – Leac să-i fie de rădăcină/ De boz,/ De viță de vie,/ De *nuia de alun*,/ Să plesnească șarpele ca un nebun” (Ionescu Daniil și A.I. Daniil, vol. I, 1907: 187–188 ap. Nițu 2003: 10–11); „În zona Doljului, copiii mici, care plângeau noaptea, se descântau de ‘muma pădurii’ cu *lemn de alun*, în apă neîncepută. Femeia care descânta bătea cu toporul în ușă și spunea: ‘Tu, muma pădurii,/ Tu, păduroiule,/ Cu vacile vii,/ Cu vacile să te duci,/ De la cutare să fugi’” (*inf.* „Ion Creangă”, vol. I, nr. 1, p. 14, ap. Nițu 2003: 13); „Persoanele cu negei crestau *un băț de alun* pe care îl aruncau într-o

BDD-A31301 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:25 UTC)

răscruce, în mijlocul unui drum sau pe o apă curgătoare, în credința că astfel, negeii lor erau luați de cei care ridicau bățul" (*inf.* „Suflet oltenesc", vol. I, nr. 6–7, 1924, p. 194 preluată de Laugier 1910: 49; ap. Nițu 2003: 9); „Tinerii, când plecau la horă, își descântau 'de dragoste' cu *o nuia de alun*, la fântână: 'Tu, lină fântână,/ Eu venii pe la tine/ Să-ți dau urâciunile mele,/ Să-mi dai dragostele tele'. *Cu nuiaua descântată* atingeau, pe furiș, pe cei cu care doreau să se însoțească" (Nițu 2003: 13); „Ea le face cu ulcica sau cu hârbul, adică bate necontenit c-o *vărguță de alun* peste o ulcică din vatra focului, rostind niște cuvinte ne-nțelese și chemându-i ne-ncetat pe nume. Și ei trebuie să vie după strigătul vrăjitoarii ori de unde s-ar afla, și nemică nu-i poate opri din această călătorie decât numai înfigerea unui cuțit în pământ" (Marian 2000: 20); „[Cu bețe de alun, arțar, soc, scaiete, sânger, nuc] se bătea, pe rând, un ulcior umplut fie cu apă neînceputĕ, fie cu urina celui căruia i se descânta, sau se scormonea jarul din vatră„ rostindu-se: 'Tu, *băț de alun*,/ Să mi-l aduci ca un nebun;/ Tu, *băț de arțar*,/ Să mi-l aduci ca un armăsar'" (Nițu 2003: 11).

Exemple similare apăreau la Hasdeu, care menționa în plus folosirea alunului pentru a apăra mana vitelor: „Șerpele, fie cât de mare, dacă'l găsesce omul încolătăcit și'l va descânta cu *băț de alun*, póte să'l pórte și după gât, și nimica nu'ĭ face…*alunul* este nașul șerpelui" (Starețul G. Teodorescu, Galați, ap. HEM: 940); „Un om mușcat de șĕrpe se oblojesce cu *frunțe de alun* și-i trece" (D. Cerbulescu, Mehedinți, com. Rudina, ap. HEM: 942); „Ia cuțit,/ De găsit,/ Para de argint,/ Lemn de corn,/ *Nuia de alun*,/ Apă ne'ncepută/ De vânt nebătută…/ Cu *alunul* am descântat,/ Mușcătura s-a vindecat." (G. Dem Teodorescu 1885: 393–394, ap. HEM: 942–943); „Babele fac de dragoste pentru fete cu ulcicuța în vatră, bătând în ea: Cu o *vĕrguță de-alun*/ Ca să-l aducă nebun,/ Și cu vĕrguță de soc/ Ca să-l aducă prin foc…/ Și atunci Ielele îl aduc pe cel dorit pe sus prin văzduh, călare pe o prăjină" (Preut G. Talpalar, Târgu-Frumos, ap. HEM: 941); „În Vâlcea (com. Zăvoenii și Nisipii) fetele mari se duc la un 'hududoiu', adecă un părîiaș, fac peste el o puntecică din *surcele de alun*, arțar și scaete, la capătul căriia pun un busuioc, și apoi recită invocând fiecare pe 'scrisul' ei: Tu, *alun*,/ Să mi-l aduci ca pe-un nebun!/ Tu, harțar./ Să mi-l aduci ca pe-un călușar!/ Tu, scaete,/ Sa mi-l aduci ca pe-un herete…" (HEM: 941); „… pentru ca să nu iea cineva 'mana', adecă laptele dela vite, pe a-locuri țăranii 'îngrópă în pământ casa dela vacile fătate întâiŭ, de'npreună cu un fir de mătase și un *băț de alun*'…" (Râmnic-Sărat, com. Dedulescĭ, ap. HEM: 943)

Funcția magică dominantă a bățului de alun e însă aceea de a proteja împotriva șerpilor și, prin extensie, împotriva balaurilor. De aici utilizarea nuielei de alun împotriva solomonarilor care vin călare pe balauri și poartă grindina pe semănături și pomet (vezi articolul ***solomonar***) de către contra-solomonari (numiți și ***pietrari***). Spre deosebire de bățul obișnuit de alun cu care se descântă apa neîncepută, de care am vorbit până acum, bățul de alun care să nimicească solomonarii trebuie să întrunească un număr de condiții magice suplimentare:

> Și poate că pietrarii n-ar avea o putere așa de mare asupra solomonarilor, dacă n-ar avea *vărguța cea de alun*. În această *vărguță magică* însă constă mai toată puterea lor. Iar ei numai pe acelea *vărgute de alun* întrebuințează la întoarcerea grindinei și la nemicirea solomonarilor, cu care s-au apărat o broască din gura unui șarpe ce voia s-o mănânce. Celelalte *vărgute de alun* nu au aceeași putere (Marian 2000: 27).

BDD-A31301 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:25 UTC)

Bețe drepte de alun, culese înainte de Ignat, cojite, înfășurate în fâșii de coaje de tei și afumate în așa fel încât după îndepărtarea fâșiilor, să rămână ornamentate, erau folosite, sub numele de ***colinde***, de membrii cetelor de colindători. Vătaful (vătafii) cetei scormonea(u) cu colindele în vatra celor colindați urându-le belșug și sănătate în timp ce o parte din colindători băteau cu bețele de alun în prag. Nițu (2003) accentuează valoarea magică a bețelor de alun folosite la colindat:

> Utilizarea *colindelor* în contextul sărbătorilor de iarnă le conferă atribute de instrumente magice cu care se poate interveni, potrivit credințelor populare, în păstrarea și sporirea rodniciei, fertilității, manei câmpurilor, pomilor, animalelor, în asigurarea sănătății și puterii de procreare a oamenilor (p. 18).

Creanga sau bățul de alun erau folosite și în practici sau ritualuri ale nunții și înmormântării, alunul find cinstit anume în ziua de Pobrejenie (Bobrejenie, Obrejenie) care corespunde în calendarul popular Schimbării la față a Domnului în calendarul creștin:

> În această zi, dis-de-dimineață, fete, femei și copii plecau în pădure. Odată ajunși, se dezbrăcau și, în pielea goală, după ce se închinau alunului și lui Dumnezeu, culegeau alune pe care le păstrau peste an și le foloseau, la nevoie, ca leac împotriva frigurilor, durerilor de stomac și albeții (Hasdeu, Mss. Rom 3427, Mehedinți; Pamfile 1910: 59; Speranția, Mss. Rom 4961, Dej, Gorj, Mehedinți; ap. Nițu 2003: 20).

E probabil că folosirea bățului de alun în descântat e ulterioară celei arhaice, pe care o întâlnim în colindat, în riturile de trecere și în obiceiurile calendaristice. Învestit cu capacități rituale arhaice afirmate în fața întregului grup, bățul de alun a fost ulterior adoptat ca baghetă magică *sui generis* în practici individuale, a căror asemănare în diverse regiuni ale țării se explică prin această origine colectivă. Determinată inițial de utilizarea bățului de alun (arțar, sânger etc.), menționarea în formule a alunului, a arțarului etc. s-a extins ulterior din motive retorice, numele copacilor respectivi intrând în rimă cu calitățile ursitului adus pe sus (Tu, băț (lemn) de *alun*,/ Să mi-l aduci ca *pe un nebun*; Tu, lemn de *arțar*,/ Să mi-l aduci ca *pe un armăsar*!/ Tu, lemn de *sânger*,/ Să mi-l aduci ca *pe un înger*!; Tu, arțar,/ Să mi-l aduci ca *pe un călișar*!/ Tu, s*caete*,/ Să mi-l aduci ca *pe un herete*!; Tu, bât de *alun*,/ Să vină ca om *bun*!/ Tu, bât de *arțar*,/ Să vină *ca un armăsar*!/ Tu, bât de *sânger*,/ Să vină *ca un înger*!) sau ale auxiliarului magic care îl transportă (Tu, băț de *alun*,/ Să mi-l aduci *ca un nebun*; Tu, băț de *arțar*,/ Să mi-l aduci *ca un armăsar* etc.; exemplele sunt regrupate pornind de la Nițu 2003: 11–12).

Magia alunului – arăta Hasdeu – e general europeană, „luând în fiecare țéră câte o nuanță propriă" (HEM: 943). Autorul cita din Pitrè: „toccandosi le serpi con verghe di avellane, rimangono come intorpidite e finalmente si muoiono" (*Archivio delle tradizioni popolari*, IV, 1885: 137, ap. HEM: 943).

În volumul II al lucrării *Histoire du merveilleux dans les temps modernes*, a cărei a doua ediție apare în 1860, Louis Figuier a inserat o amplă secțiune intitulată *La baguette divinatoire* (251–426) în care, pornind de la toiag/baghetă ca simbol al autorității divine în Biblie (psalmul XXIII, Numeri XVII) și evocând rapid baghetele de divinație morală la sciți, perși sau mezi, baghetele magice ale Minervei, ale lui Circe, Medeea sau caduceul lui Mercur în mitologia greacă și bățul curbat (*lituus*) al augurilor romani, examinează folosirea baghetei la descoperirea metalelor (în

BDD-A31301 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:25 UTC)

Germania, Flandra, Anglia, Suedia, Franța) pornind de la sfârșitul secolului XV și, ulterior, la descoperirea bogățiilor minerale ale Franței (de către baronul și baroana de Beausoleil), a surselor subterane (de către așa-numiții *sourciers*, precum și respingerea, de către teologi la început, de către savanți ulterior, a sistemului teoretic pe care se baza practica. Acest sistem includea precizări privitoare la compoziția baghetei (lemn de alun, mai rar salcie, anin, frasin), pregătirea ei (tăierea dintr-o singură lovitură, descântece, ceremonial magico-religios de pe urma cărora rezulta așa-numita *virga incantata*), forma baghetei (simplă, bifurcată etc.), modul de a o ține și mișcările ei. Mânuită în Franța și Italia de specialiști în mineralogie dar și de oameni fără o pregătire specială, destinată nu numai descoperirii metalelor, minereurilor sau izvoarelor, ci și descoperirii furturilor, limitelor dintre proprietăți sau a crimelor), verificată instituțional la nivelul administrației regale, al teologilor și al savanților, nuiaua (cel mai adesea) de alun are, cum vedem, o funcție divinatorie care nu a apărut cu acceeași insistență în cadrul culturii noastre și o circulație care traversează deopotrivă cultura populară și cultura înaltă.

Alun provine prin derivare regresivă (după modelul *prună – prun, dudă – dud*) de la *alună* al cărei etimon e **abellona*, din latina clasică *abellana* (CDER 223). Cuvântul se referă la mai multe specii ale arbustului: *Corylus avellana, Corylus colurna, Corylus tubulosa și Corylus maxima*. Din bogata familie a cuvântului, amintim aici doar cuvintele ***alunel*** și ***aluneasca***. *Alunel* este, între altele, numele unui dans popular și al melodiei după care se joacă acesta. Substantivul *aluneasca* – pe care Ciorănescu îl explică prin confuzie cu *nuneasca* – se referă, de asemenea, la hora nașului la nuntă și la melodia care-i corespunde. Ne putem întreba dacă definirea populară a alunului ca „naș al șarpelui" vine de la asocierea cu jocul nașului sau, dimpotrivă, numele jocului vine de la asocierea cu alunul naș. Oricum ar fi, asocierea între nașul alun și șarpe e bine instalată în descântece.

Numele vag de ***tufă*** sub care e cunoscut alunul în Bucovina și Transilvania (conform informației oferite de Marian 2000: 17) ar putea fi determinat de diversitatea alunilor. El ar corespunde, din acest punct de vedere, cuvântului francez *coudrier* (în veche franceză *coudre*), care provine din forma latină vulgară **cŏlŭrus* (în latina clasică, *cŏrŭlus*). Bagheta magică de care vorbește, între altele, cultura populară franceză, se face în mod sistematic din lemn de alun (*coudrier*). Din acest punct de vedere nu este exclus ca denumirea *tufă* să fie raportabilă la utilizarea magică a bățului de alun, reprezintând un caz de tabu lingvistic.

ARGINT-VIU

Numele popular *argint-viu* al mercurului, provenind din latinul *argentum vivum*, se regăsește în franceză (*vif-argent* și, învechit, *argent-vif*), italiană (argento-vivo), engadină (*argient-viv*) etc. și subliniază atât mobilitatea spectaculoasă a metalului, cât și luciul lui argintiu. Cuvântul este atestat la noi de la mijlocul secolului XVII. În vocabularul magic, mobilitatea exprimată metaforic prin componentul adjectival *viu* este percepută ca fiind a unui animat, iar caracterul otrăvitor (sugerat de unele neologisme ca de exemplu ***mercurism*** „intoxicație cu mercur") ocupă un loc central în structura semantică de ansamblu a compusului. O vedem în exemple ca: „Sânt veninuri înfricoșate: *argintul-viu*, arama, grispanul,

BDD-A31301 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:25 UTC)

antimoniu și altele" (Calendariu 1844: 69 ap. DA); „Despre un copil prea vioiu se zice: iute ca *argintul-viu*" (Clopotiva, Banat, HEM: 1619, ap. DA).

Argintul-viu nu necesită un vehicol magic. El este simultan o substanță magică malefică și un executant magic auxiliar. E suficient ca agentul magic – descântătoare, vrăjitoare, fermecătoare – să-l ***soroceasc*ă**, precizând victima pe care urmează să o agreseze și să-l descânte, specificând natura daunelor magice, pentru ca argintul-viu s-o pornească de la sine, autopropulsându-se irezistibil spre individul vizat: „Vrăjitoarea descântă *argintul-viu* și-l trimite cui i se poruncește. *Argintul-viu* pleacă singur de la vrăjitoare și, ajungând în casa unde e *hotărât*, se risipește în cofe, în străchini, în așternuturi și în toate lucrurile din casă. Cei din casă câteodată îl văd, dar nu pot face nimic ca să-l depărteze. Din toți cei din casă nu se îmbolnăvește decât acela care e *ursit* de vrăjitoare. Bolnavul simte un fel de cârcei în tot trupul și se umple de spuzeală, dând din ea un fel de apă. Aceasta nu se poate vindeca decât numai prin descântece și fumuri" (jud. Ialomița și Muscel, Candrea 1944: 179); „O fermecătoare ***urșește*** pentru cineva câteva dramuri de *argint-viu*, care pleacă singur, rostogolindu-se pe pământ, până ajunge în casa aceluia, se lipește de el sau intră în el și-l slăbește din zi în zi, până se usucă și moare..." (jud. Ialomița, *ib*.)

Alături de descântătoare, vrăjitoare și fermecătoare, practică trimiterea argintului-viu și ***solomonarii***: „Între alte descântece și vrăji pe cari le fac cu el solomonarii, este și '***dătătura*** cu *argint-viu*', în care argintul-viu este trimis, pe drum, peste garduri sau vâlcele, la locul sau la omul care i-a fost *sorocit*, pentru a face diferite neajunsuri: desbinare, vrăjmășie, stricare de zăgazuri, înnecuri ș.a. Când se întâmplă de trece prin vreun cârd de gâște, pasările încep a se mușca una pe alta, și trebuie să le descânți, căci altfel rămâi fără ele" (Ciaușanu, Fira, Popescu 1928: 140).

Argintul-viu, numit uneori prescurtat și *argint* în expresii ca ***a da argintu***, este unul din obiectele subînțelese ale așa-numitelor ***dătături***, ***trimisături***, ***mânături*** (***mâieturi*** sau ***muieturi***), practicate de magicieni „generaliști". E interesant faptul că, în cazul solomonarilor, stricarea zăgazurilor și înnecurile corespund profilului magic special al acestora.

Pentru eliminarea argintului-viu trimis în scopuri malefice, ca și pentru lecuirea sifilisului (numit „**argint**") vrăjitoarele par a fi recurs homeopatic tot la argint-viu, așa cum o sugerează fragmentul de descântec care urmează: „Tu, *argintule*… (= argint-viu)/ Să umbli de la 3 până la 9/ Prin toate vinele/ Prin toate încheieturile,/ Să scoți *argintu* (= argint-viu dat de dușman)/ Faptu și datu" (A. Olteanu 1998: 218, ap. Bălteanu 2003: 22).

BOBI

Pluralul *bobi* al substantivului neutru *bob–boabe* (cu singularul refăcut *boabă*) este rezervat sensului magic și se referă la cele 41 de boabe de bob, porumb, linte, mazăre etc. folosite de ghicitoare pentru a prezice viitorul (DA). La feminin, fără plural, cuvântul *boabă* are sensul „boabă, boabă făinoasă". CDER 947 menționează etimonul slav *bobŭ*, care a stat și la baza formelor *bob* din bulgară și rusă. Dintre derivatele enumerate de Ciorănescu ne interesează aici ***bobăreasă*** și ***băbăreasă*** (ultimul, rezultând din contaminarea cu *babă*) însemnând „ghicitoare, prezicătoare"; **a bobi** „a ghici"; **bobitoare** „prezicătoare". În CDER 4424, regăsim bobii în sensul

BDD-A31301 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:25 UTC)

9 al substantivului *inimă*: „grup central de patru bobi sau boabe folosit de vrăjitoare”. DEX oferă pentru ***a da (ghici) în bobi*** echivalentul „a căuta tainele viitorului după cum se așează bobii aruncați de ghicitor”. Brătescu (1985) consideră ghicitul în bobi ca o „creație locală” idiosincratică a divinației matematice care nu se regăsește „nici măcar ca variantă a divinației grecești” (p. 114; apud Bălteanu 2003: 24).

Între actele magice care antrenează bobi, cele numite prin ***a pune bobii***, ***a arunca bobii (cuiva)***, ***a soroci bobii***, ***a vrăji bobii*** sunt acte pregătitoare prin care agentul magic poziționează și stabilește (în gând sau prin formulă magică rostită) destinatarul și obiectivul ghicitului și codificarea rezultatului etc. ***A da în bobi***, ***a căuta în bobi***, ***a spune din bobi***, ***a trage în bobi pe fundul sitei*** se referă la episoade propriu-zise ale ghicitului. **A *bobi*** pare a acoperi ambele zone semantice. De la verb derivă nume de agent magic feminin specializat ca ***bobitoare***, care-și adaugă sufixul *-eas-* în forma regională ***boghitoareasă***.

Elena Niculiță-Voronca I (1903: 101) a oferit amănunte atât în ceea ce privește faza pregătitoare, cât și pentru ghicitul propriu-zis. În faza de sorocire a bobilor, în Basarabia, Moldova și Bucovina bobii „se învârt[eau] grămăjoară cu mâna dreaptă în dreapta, cum merge soarele, descântând” după cum urmează:

> 41 de bobi, bine știți, bine gâciți, dacă va fi să fie bine și după gând, să pice pe nouă, colac în prag și bucurie într-amândouă mânile, dar dacă nu, să pice unul și doi și să nu se aleagă nimică din voi (Mihalcea);
>
> 41 de bobi, ați fost în cer ș-ați fost în pământ, spuneți-ne și nouă ce ați văzut, ce are să fie și ce are să pățească X, de rău sau de bine. Cu adevărat să-mi spuneți, că de nu veți gâci în foc v-oi zvârli și vă-ți face cenușă (Broscăuți);
>
> Patruzeci de bobi și unul/ Spuneți-mi drept până la unul,/ Dacă va fi de bine,/ Să fie tot locul plin/ Și-n prag unul./ Dar dacă nu, să pice:/ Doi și unul,/ Doi și unul,/ Doi și unul (Ropcea).

Remarcăm că bobii sunt cei care călătoresc și află, ghicesc, rolul ghicitoarei fiind cel de a le da impulsul (pozitiv, spre dreapta), de a stabili codul de descifrare a mesajului lor, de a accede, prin gesturile efectuate, la răspuns și de a-l traduce conform codului prestabilit. Pentru a afla răspunsul la întrebarea ghicitoarei (beneficiarului) sau pentru a ghici întreg viitorul, independent de dorința beneficiarului, bobii călătoresc și văd tot ce se întâmplă, aidoma soarelui. Bobii sunt, astfel, nu atât elemente ale unui instrumentar magic, cum afirmă Bălteanu (2001: 23), cât *interlocutori magici* consultați de ghicitoare în conformitate cu un algoritm. Procedura de a aduce bobii la „exprimare” frecvent numită ***sorocire***, ***vrăjirea bobilor*** constă în esență în a-i pune în contact, pe de o parte, cu problema persoanei căreia i se ghicește parțial (răspunsul la o întrebare anume) sau total (viitorul în ansamblu, fără specificarea unor întrebări) și, pe de altă parte, cu codul conform căruia se va efectua comunicarea dintre bobi și ghicitoare.

Odată efectuată sorocirea, interacțiunea dintre ghicitoare și bobi poate lua diferite forme. Reproducem parțial o formă uzitată la sfârșitul secolului XIX, narată de o informatoare a Elenei Niculiță-Voronca (sublinierile ne aparțin):

> Ghicitoarea face cruce cu mâna pe grăunțe și le desparte în trei grămăgioare. O grămăgioară vine de-a stânga, acolo să cheamă «*în mână străină*», alta în mijloc, se

BDD-A31301 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:25 UTC)

numește «*în casă*» și a treia în dreapta, aceasta e «*în mâna sa*», a acelui ce caută. Din aceste grămăgioare se numără – începând de la cea din mijloc – câte patru bobi, și tot se dau de o parte, iar cei ce rămân, fie 1, 2, 3 sau 4, se pun în linie sus, făcându-se tot astfel și cu celelalte două grămăgioare. Iară bobii rămași se amestecă și iarăși se face un rând de ***bobi gâcitori***, puindu-se sub rândul de sus. Tot așa se face și a treia oară și restul se dă deoparte, ca netrebuitori. Bobii – rândul întâi luat în lat, trebuie să cadă sau pe 5 sau pe 9. De cad pe 5 are să fie lucrul *în grabă*, de cad pe 9 *mai sigur, dar mai târziu*. 3 fire unde cad la un loc e *bucurie*, 4 sunt *vorbe*, la mijloc, *în casă*, însemnează că ești *plin la inimă*, *sătul*, *mulțămit*. 2 fire însemnează *îndoială sau supărare*, 1 e *îndeșert sau veste*, dacă e sus, iar dacă cade jos e ***bob sositor***, are să sosească cineva. Dacă cad doi câte 1 sau 3 în rând înseamnă *drum*. 3 dacă cad sus la mijloc se numește ***bucurie în cap*** sau ***colac***. De cad în rândul de jos, la mijloc, e ***colac în prag***" (Elena Braha, Mihalcea: 102).

Bobii tâlhărești, care anunță reușita sau eșecul la prădat, „lucrează" după o procedură ușor diferită:

Desparți bobii în 3 părți și de la două grămăgioare ieai câte doi, iar de la a treia unul și-i pui sus câte unul, la distanțe egale, în șir./ Apoi începi a trage afară tot câte 4 bobi, ca și la cealaltă căutătură, iar bobii ce rămân îi alăturezi la cei de sus, să fie tot câte 4 în grămăgioară; numai când rămân 4 nu se pot alătura, îi scoți afară. Și iar amesteci bobii, de faci trei grămăgioare, din care cei ce rămân îi alăturezi iar sus, așa până de trei ori. Dacă în timpul acesta cele 5 grămăgioare nu s-au umplut, să fie tot câte 4, atunci gândul nu ți se va împlini […] (*idem, ibid*.: 102).

Ca să ghicească bine, bobii ***se trag pe sită***, de ghicitori care nu și-au spus visele timp de 7 ani (Andrei Motoc, Mihalcea, *ibid*.).

Familia magică a cuvântului este bogată. De la *bob* se formează, cu sufixul moțional *-easă* numele de agent magic feminin ***bobeasă***; cu sufixul *-ar*, numele de agent masculin ***bobar***, (înregistrat în Muntenia, atestat la 1534, ceea ce ar proba vechimea ghicitului în bobi pe teren românesc (Bălteanu 2001: 24; TDRG apud Bălteanu), astăzi rar uzitat; și, cu sufixul *-ar* urmat de sufixul moțional *-easă, -iță*, nume de agent magic feminin specializat: ***bobăreasă***, ***bobăriță*** (înregistrate în Banat).

Verbul *a bobi*, „a ghici dând cu bobii" (DA) are și sensurile „a nimeri" (Șăineanu, DULR, Scriban, apud Bălteanu 2001: 27), „a nimeri la timp", a alerga repede (DESLR apud Bălteanu 2001: 27). De la verbul *a bobi* se formează *bobitoare*, *boghitoreasă* (cu varianta ***boghităreasă***, regionalism atestat în Moldova de Cireș–Berdan (apud Bălteanu 2001: 28).

Mai neobișnuite par a fi cuvintele ***bobârniță*** (atestată în DA, TDRG și la Bălteanu 2001) și ***bobelnică*** (atestat în Vâlcea de Ciaușanu 1931: 144 apud Bălteanu 2001), ambele referitoare la un agent magic feminin care ghicește cu bobii. Primul ar putea fi influențat de *baborniță*. Pentru ambele cuvinte nu e atestată o formă masculină.

SOROCI

În CDER, definiția lui *soroc* e puternic centrată pe dimensiunea temporală: – „*soroc* (sl. *sŭrokŭ*), s. n. 1. termen, timp, zi prestabilită; 2. rată, scadență; 3. dată, timp special; 4. interval, răstimp; 5. date stabilite pentru comemorarea morților; 6. menstruație. Der. *soroci*, vb. (a fixa un termen, a lua o hotărâre, a determina),

BDD-A31301 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:25 UTC)

soroceală, s. f. (hotărâre, ursită)”. În Biblie găsim: „Dumnezeu va judeca şi pe cel bun şi pe cel rău, căci el a sorocit o vreme pentru orice lucru şi pentru orice faptă” (*Ecclesiastul* 3: 17).

Se sorocesc apa curgătoare, apa neînceputǎ, mătrăguna, bobii, cărţile. În cazul apei curgătoare, al cărei rol este de a îndepărta boala, de a o face să se scurgă, punând-o în mişcare prin contagiune, întâlnim un exemplu într-un descântec *de dânsele* din Bucovina cules de S. Fl. Marian şi reprodus de G. Dem Teodorescu (1885): „De dânsele este un morb în felul reumatismului, însă, după cum spune poporul, cu mult mai periculos fiindcă se estinde peste tot corpul, şi mai cu seamă în picioare şi mâni, aşa că cel ce suferă de acest morb, nu-şi simţeşte capul, mânele şi picioarele nicidecum, ca şi când ar fi tot amorţite, apoi iarăşi nu se poate mişca aşa cu înlesnire, ca când ar avea reumatism [până aici, textul, reprodus în notă îi aparţine lui S.Fl. Marian, ceea ce urmează, în aceeaşi notă e scris de G. Dem. Teodorescu]. / *Descântătoarea, ‘nainte de-a începe a descânta de „dânsele”, se duce la un râu curgător c-o bucăţică de pâne, c-un drobuşor de sare şi c-o cofiţă sau oală nouă, ţiindu-le în mâna dreaptă. Ajungând la râu, face într-un loc pe mal contra curgerii apei trei mătanii, aruncă din pâne şi sare ceva în apă, apoi ié cu cofiţa sau oala cea nouă un pic din apa ce a curs peste pânea şi sarea aruncată. Pe când face cele trei mătanii zice următoarele cuvinte*: Apă curgătoare,/ eu *te* sorocesc/ tot cu pâne şi cu sare/ să lecuieşti pe cutare/ din cap şi până-n picioare:/ cu leac,/ sănătate şi cu veac!” (op. cit.: 383)

În Lisovschi (2004) găsim numeroase exemple de descântece de sorocire:

> – Bună sara, soc,/ – Io nu-s soc, io îs *soroc*!/ – Dacă tu eşti soroc,/ Eu ţ-am adus obroc,/ Să-mi aduci feciori,/ Din alte şezători… (108);
>
> – Io de-acolo *sorocesc*/ Cu cuvântul meu,/ Cu porunca lui Dumnezău… (Maica Sfântă/descântătoarea) (159);
>
> – Noi merem la cutare/ Sângele să i-l bem, …/ De–acolo repede vă-ntorcu/ Cu sorocu mieu/ Şi a lui Dumnezău (176);
>
> – Hoha, voi trei muroi, trei strigoi,/ Unde mereţi voi?/ – Noi merem la inima lui Gheorghe,/ Să luăm zilele, să le cântăm,/ Inimă de pai să-i punem,/ Ceas de moarte să-i dăm!/ – Hoha, eu de-acolo vă opresc,/ Cu *suracu*’ lui Dumnezău/ Şi cu al meu,/ Mereţi în mare… (178)

Definiţiile lui *soroc* şi *soroci* în DLR, alături de exemplele date şi cele care urmează, ne pot ajuta să pătrundem parţial în calculul semantic din care s-a configurat actul ilocuţionar de ***a soroci*** în vorbirea magică. Conform DLR, sensurile cuvintelor *soroc* şi *soroci* sunt următoarele:

> ***soroc*** s. n. I. 1. (învechit şi popular) termen; (învechit) rată; (învechit) taxă, vamă; (regional) epocă a anului în care se coace şi strânge recolta; (popular) menstruaţie; (regional) *soroc alb* = leucoree; 2. (învechit şi popular) dată fixată în practica creştină când se pomenesc morţii; slujbă religioasă care se face cu acest prilej (v. *parastas*); 3. (înv.) loc determinat; margine; 4. (înv. şi pop.) rost; 5 (pop.) soartă; (regional, în forma *suroc*) vrăjitorie; 6. (înv.) pată pe unghii; 7. (Banat; art.) numele unui joc popular executat de bărbaţi”. Vezi şi: *sorocul ploilor; (pe) la soroace* = din când în când; la zile mari; *a i se împlini cuiva (sau la ceva) sorocul* = a ajunge la sfârşitul

BDD-A31301 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:25 UTC)

existenței, a înceta să mai existe; (despre oameni) a muri. (Regional) Epocă a anului în care se coace și se strânge recolta; recolta culeasă (Rachiuaș *din trei soroace*). II. 4. (înv. și pop.) rost (*Toate câte sunt umblă cu soroc.*)

Hasdeu menționa expresia *a aduce la soroc*, însemnând „a juca în tact" dând exemplul: „Ian aruncă-te la joc,/ Dar la joc colea cu foc,/ S-o *aduci tot la soroc*…" (Jarnik-Bârsanu: 480, ap. HEM: 376)

În TDRG apare și exemplul „Mătănii de chihlimbar cu *soroace* de mătăsuri, terminate prin cruciulițe de mărgele", sugerând ideea că soroacele se repetă din răstimp în răstimp.

a soroci Tranz. 1. (jur.; înv.) a cita; 2. (pop.) a fixa data la care urmează să se efectueze; a da termen; 3. (pop.) a *sorti*: *Prin farmece îl soroceşte să se ducă la cutare om sau femeie*. Derivate: *sorocire* şi *sorocit*. Exemple: *a soroci boabele* „a da în bobi". Vezi *a meni*. Acești fapți sînt duși sau sorociți să se ducă la persoanele împotrivă cărora se vrăjește (Candrea, F. 178, cf. CADE). De-i este făcut cu *mătrăgună sorocită*, eu îl desfac (Șez. II, 133).

DEX[2] oferă pentru *a soroci* 1. (termenul în care trebuie să se execute un lucru) A fixa din timp. 2. (În superstiții și în creația folclorică) A hotărî dinainte, prestabilind mersul lucrurilor; a sorti; *a urzi*; *a hărăzi*, *a predestina*; *a meni*./ Din *Soroc*.

În *Dicționarul de sinonime* al lui Mircea și Luiza Seche (2002), *soroci* are sinonimele: *chema, cita, cobi, comanda, da, decide, destina, dispune, fixa, hărăzi, invita, meni, ordona, orândui, porunci, predestina, rândui, sorti, stabili, statornici, ursi.*

Câteva accepții ies de la început în evidență din această enumerare: cea juridică (în care verbul *soroci* numește actele ilocuționare exercitive de a cita și de a da termen de judecată) și cea religioasă (în care substantivul *soroc* numește termenele – la trei și nouă zile, la șase săptămâni și la un an – în care trebuie făcută pomenirea morților), ambele sugerând ideea unei obligații (incluse într-un cadru instituțional strict) de la care nu e posibil să te sustragi. Din primul sens se dezvoltă, metaforic, ideea de termen al recoltei, recoltă (*Rachiuaș din trei soroace*) și ideea unei citări, a unui termen impus de natură (divinitate) femeilor, apărând sensul „menstruație": *Soroacele firii cele următoare pe toată luna*; *Aloiul… femeilor le aduce și le regulează sorocul*; *Zeamă de rădăcină [de aglică] fiartă se mai bea de femeile cari au prea mult soroc*; *Pelinărița… se întrebuințează… în friguri, sorocuri întârziate la femei* (DLR). După cum știm, sângele de soroc are utilizări lecuitoare importante care sunt legate în aparență de ideea de „spurcat, dezgust" dar mobilizează subconștient conceptul de „sacru" și „ininteligibil". Candrea enumeră câteva dintre ele:

> În Oltenia… buba-rea e spurcată cu *sorocul* unei femei tinere. În Bucovina se recomandă, ca leac contra epilepsiei, să-l bați pe bolnav cu cămașa pătată de sângele unei fete la prima ei menstruație. Pentru a-și păstra vederile până la adânci bătrânețe, e bine ca fata să se ungă pe la ochi cu sânge de la întâiul ei *soroc*" (Candrea 1944: 23).

O primă mișcare pare a fi deci aceea în care, pornindu-se de la sensul juridic „a cita; a da termen", se dezvoltă treptat, prin generalizare, conceptul unui act exercitiv vag dar infailibil, instituția juridică fiind înlocuită în definiția lui printr-o instanță naturală sau supranaturală: *Toate câte sunt umblă cu* ***soroc****; Eu îl strâng și-l aduc: cu* sorocu *lui Dumnezău / și-a Maicii Preacurate* (DLR). De aici, la particularizarea feminină a ideii de termen sau la generalizarea lui ajungându-se la conceptul de „soartă", drumurile se bifurcă numai în aparență. Ambele duc spre

BDD-A31301 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:25 UTC)

descântat, practicat de femei, centrat pe soartă. DLR menționează utilizarea regională (Șopotul Nou–Moldova Nouă) a lui *suroc* cu sensul „vrăjitorie” dând exemplul: *Șini-o făcut cu* ***suroc*** */ întorc năpoi cu foc*.

Aparent îndepărtate, sensul „pată albă pe unghii, noiță” (ex.: *De vor fi soroci albe pe unghie degetului mare, făgăduiaște noroc în oaste*) și sensul „joc popular de bărbați” (*sorocul mare, sorocul mic*) aparțin orbitei lui „soartă”. Noițele anunță o etapă nouă a vieții, o schimbare în bine a soartei. Jocul de bărbați numit *soroc* ar putea să fi fost jucat la incorporare sau înainte de plecarea la război (de unde, eventual, opoziția între *sorocul mic* și *sorocul mare*[2]). În cazul în care această ipoteză s-ar dovedi adevărată, sorocul mare ar include subconștient ideea de „tribut de sânge” și ar crea paralelismul obscur soroc feminin/soroc masculin.

Exemple de sorocire ca act de vorbire magică în spațiul descântatului sunt, printre multe altele, următoarele:

> În numele Tatălui și Fiului etc./ Buba dalacului ce ești/ eu *așa te sorocesc*/ și cu miere te-ndulcesc/ și cu rachiu te-amorțăsc:/ ieși din cutare, să se lecuiască/ bubă-rea/ bubă sor cu ciuma și cu moartea/ să te-ndulcești ca mierea/ și ca izvorul vacii/ și ca al oii/ și să ieși din os în carne/ și din carne în piele/ și din piele cu mătura te-oi mătura/ și în Dunăre te-oi arunca/ și cu cuțit te-oi înțepa/ și în pământ te-oi băga/ nu în oase păcătoase (*de dalac*; Gorovei 1931: 282–283);

> Apă curgătoare/ *eu te sorocesc*/ tot cu pâine și cu sare/ să lecuiești pe cutare/ din cap/ până-n picioare/ cu leac/ sănătate și veac (*de dânsele*; Candrea 1944: 376);

> […] ori îi face cu lut/ de la cuptiori părăsit/ ori cu lut din râpă/ și *o sorocit*:/ când s-or tălni râpele/ atunci să se tălnească/ și ei unul cu altul;/ ori i-o făcut/ cu lut/ de la capătul punților/ și *i-o sorocit*:/ când s-or tălni capetele/ unul cu altul/ atunci să se tălnească/ cei ce-s de Dumnezeu dați/ și de dânsul drept lăsați/ …/ ori i-o făcut/ cu ceară de la mort/ în vatra focului/ și *i-o sorocit*:/ cum se topește ceara de foc/ așa să se topească omul/ căruia îi face faptul/ și cum s-o uitat/ cânepa cea de vară/ prin cânepa cea de toamnă/ așa să-l uite lumea/ și tot norodul (*de fapt*; Răutu 1998: 47).

În primele două exemple verbul *a soroci* este folosit performativ. El indică, în chiar corpul enunțului, actul verbal săvârșit de vorbitoare prin enunțul respectiv. În al treilea exemplu se narează trei episoade de sorocire. Conținutul propozițional al actului de a soroci variază. El include fixarea unui termen imposibil în cazul al treilea (*când s-or tălni râpele, când s-or tălni capetele…*), comenzi (*ieși din cutare…* în primul exemplu; *să lecuiești…* în exemplul al doilea; *să-l uite lumea și norodul* în exemplul al treilea) și pare a implica menționarea unei substanțe (*miere și rachiu*; *pâine și sare*; *lut din râpă*, *lut de la capătul punților*, *ceară de la mort*).

Revenind la exemplele pe care le-am dat inițial, descântătoarea oferă ființei supranaturale un dar condiționat care este într-un fel echivalentul unui „împrumut” magic: miere și rachiu dalacului, pâine și sare apei curgătoare care urmează să lecuiască. Ideea termenului nu e prezentă în aceste exemple, dar o întâlnim în descântatul cu mătrăgună în care se cere sprijinul acesteia în vederea unei căsătorii

[2] În Niculescu-Varone & Găinariu-Varone (1979: 169–170) găsim și: *sorocu ăl mare* (Bucovăț–Timiș), *sorocu mare* și *sorocu mic* (Sâmbăteni–Arad, *sorocul* („joc bărbătesc foarte complex prin tehnica sa, în Banat”), *sorții* (brâu), *soldatul* (Iași), *soldățeasca* (Bran, Peștera–Brașov, Muscel, Bughea de Sus–Argeș), *soldățescul* („legat de momentul eliberării tinerilor”; Gropeni–Brăila). Din păcate, ocaziile în care se joacă *sorocul* sau *sorții* nu sunt precizate.

BDD-A31301 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:25 UTC)

grabnice. Se oferă băutură, mâncare, un ban de argint etc. *mătrăgunei sorocite*, care va trebui „să se execute”, achitându-și obligația la termene clar specificate în descântec:

> Mătrăgună doamnă bună/ mărită-ne *peste-o lună*/ de nu-n asta-*n cuielată*[3]/ mărită-ne dup-olaltă/ că dacă ni-i mărita/ te-oi cinsti/ te-oi lăuda/ cu pită te-oi ospăta/ și cu zin te-oi adăpa/ și bănuț din sân ț-oi da/ și la brâu te oi purta/ de luni până sâmbăta și la joc duminica./ Da de nu mi-i mărita/ cu cuțitul te-oi tăia/ mânânțăl te-oi demnica/ și în cenușă ti-i prefa (Golopenția 1998: 283).

Ca și în cazul actelor ilocuționare juridice ale citării etc., o sancțiune exprimată prin amenințare însoțește comunicarea sorocirii. Se adaugă obligația asigurării/păstrării secretului: „Multe fete, surprinse la săparea mătrăgunei, după cum afirmă cele mai multe romance știutoare, au nebunit și numai după un timp foarte îndelungat și-au venit iarăși în fire” (Marian 2000: 80).

În esență, actul sorocirii este deci o poruncă magică, inițial centrată pe respectarea unor termene, ulterior pierzând această limitare și operând la nivelul soartei celor pentru/contra cărora se descântă, în care descântătoarea își asigură uneori o poziție de dominare prin daruri simbolice condiționate și prin amenințări funcționând ca sancțiuni.

Prin actul ilocuționar *a soroci* (la care se referă, mai vag, și *a sorti* sau *a meni*), vorbirea magică întâlnește astfel sensul lui *a ursi*. Descântătoarele sunt, în parte, sau aspiră să fie, ursitoare ale bolnavului, întâlnit în momente ulterioare ale existenței lui:

> În Oltenia muierele meștere pentru a face unei femei pun o goangă la o floare de la izvor și o *sorocesc* că este a acelei femei pe care vor s-o omoare; apoi inchid acea goangă într-o sticlă și o căznesc până când moare; atunci – zice credința – moare și femeia pe numele căreia se prinsese goanga (Canianu [1893] 1999: 168).

> *Înainte de a pune buruienele în apă faci 3 mătănii, apoi le așezi pe un ștergar curat, sub icoane, aprinzi o lumânare și le înconjuri cu pâine unsă cu miere, pui pe ștergar și puțină miere și le* soroceşti *astfel:* „Buruienilor lecuitoare,/ Eu vă cinstesc/ Cu pâne, cu miere și cu sare/ Și cu sfintele mătănii;/ Voi *să mă sorociți*/ Și să mă cinstiți/ Cu leac și sănătate;/ *Să mă sorociți* cu cinste/ Și cu dragoste” (Canianu [1893] 1999: 214–215).

Bibliografie

Bălteanu 2001: Valeriu Bălteanu, *Dicționar de divinație populară românească*, București, Paideia, 2001.

Bălteanu 2003: Valeriu Bălteanu, *Dicționar de magie populară românească*, București, Paideia.

Brătescu 1985: Gh. Brătescu, *Vrăjitoria de-a lungul timpului*, București, Editura Politică.

Candrea 1944: Ion-Aurel Candrea, *Folklorul medical român comparat. Privire generală. Medicina magică*, București, Casa Școalelor.

Canianu 1999: Mihai Canianu, *Studii și culegeri de folclor românesc*, București, Minerva.

Cartojan 1938: N. Cartojan, *Cărțile populare în literatura românească*, vol. II. *Epoca influenței grecești*, București, Editura pentru Literatură și Artă.

CDER = Alexandru Ciorănescu, *Dicționarul etimologic al limbii române*, ediție îngrijită și traducere din limba spaniolă de Tudora Șandru-Mehedinți și Magdalena Popescu Marin, București, Saeculum, 2002.

[3] Cuvântul s-a deformat în cursul circulației descântecului. El trebuie să fi fost *ceialaltă*, *cealaltă*.

BDD-A31301 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:25 UTC)

Ciaușanu, Fira, Popescu 1928: G. F. Ciaușanu, G. Fira și C. M. Popescu, *Culegere de folclor din Vâlcea și împrejurimi*, București, Academia Română.
DA = *Dicționarul limbii române*, tom I (părțile I–III), tom II (părțile I–III), *A–Lojniță*, editat de Academia Română, București, 1913–1949.
DELR = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Dicționarul etimologic al limbii române*, vol. I (A–B). Conducătorii lucrării: acad. Marius Sala, membru corespondent Andrei Avram, responsabil de volum Doru Mihăescu, București, Editura Academiei Române, 2011.
DEX^2 = Dicționarul explicativ al limbii române, ediția a II-a. Conducătorii lucrării: acad. Ion Coteanu, Lucreția Mareș, București, Univers Enciclopedic, 1998.
Figuier 1860: Louis Figuier, *Histoire du merveilleux dans les temps modernes*, ed. II, 4 vol., Paris, Hachette.
Golopenția 1998: Sanda Golopenția, *Desire Machines. A Romanian Love Charms Database*, București, Editura Fundației Culturale Române.
HEM = Bogdan Petriceicu Hasdeu, *Etymologicum Magnum Romaniae*. *Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor*, Tomul I–III, București, Stabilimentul Grafic Socec și Teclu, Tomul I–II, 1887; tom III, 1893.
Lisovschi Petrean 2004: Anamaria Lisovschi Petrean, *Etnoiatria, magia și descântecul terapeutic*, Cluj-Napoca, Napoca Star.
Marian 1893: S.Fl. Marian, *Vrăji, farmece, desfaceri*, București.
Marian 2000: S.Fl. Marian, *Botanică românească*, ed. Antoaneta Olteanu, București, Paideia.
MDA = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Micul dicționar academic*, redactori responsabili: Marius Sala și Ion Dănăilă (volumul I: *A–Me*; volumul II: *Mi–Z*), București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010.
Niculescu-Varone, & Găinariu-Varone 1979: G.T. Niculescu-Varone, Elena Costache Găinariu-Varone, *Dicționarul jocurilor populare românești*, București, Editura Litera, 1979.
Niculiță-Voronca 1903: Elena Niculiță-Voronca, *Datinele și credințele poporului român adunate și așezate în ordine mitologică*, vol. I, Mihalcea lângă Cernăuți, Editura proprie.
Nițu 2003: Georgeta Nițu, *Plantele în gospodăria țărănească tradițională. Dicționar*, Craiova, Fundația Scrisul Românesc.
Picoche 2008: Jacqueline Picoche, *Dictionnaire étymologique du français*, Paris, Le Robert.
Răutu 1998: Radu Răutu, *Antologia descântecelor populare românești*, București, Editura Grai și Suflet–Cultura Națională.
Seche, Seche 2002: Mircea și Luiza Seche, *Dicționar de sinonime*, București, Editura Litera Internațional.
Teodorescu 1885: G. Dem. Teodorescu, *Poesii populare române*, Bucuresci, Tip. modernă.
TDRG = Dr.H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, 2, überarbeitete und ergänzte Auflage von Paul Miron, Band I, 1986; Band II, 1988; Band III, 1989, Wiesbaden, Otto Harrassowitz.

Magic Words

The material we discuss here is part of a book in which we discuss names of magic agents, auxiliaries, adversaries, actions, objects, plants, animals, substances, instruments etc. as well as performative expression mainly used in Romanian popular culture. We present five magic words, among which three refer to a substance, a plant and an object respectively, while the remaining two are performative words (one of them having lost its force and being used parodically nowadays, the last one still active). With the exception of the fourth enumerated case, all the other words belong to popular Romanian culture.

BDD-A31301 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:08:25 UTC)